

SPR:n hallituksen raportti yleiskokoukselle toimikaudesta 2020–2023

Nopeiden muutosten aika

Kulunutta yleiskokouskautta kuvaavat nopeat ennakoimattomat muutokset ja kasvava avun tarve niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. SPR:n Vaasan yleiskokous pidettiin pandemiarajoitusten aikana osittain etäyhteyksien välityksellä ja hallituksen työskentely alkoi tilanteessa, jossa etsittiin ja kehitettiin uusia toimintatapoja avun tarvisijoiden ja vapaaehtoisten saavuttamiseksi. Paikallinen toiminta löysi uusia toimijoita ja uusia toimintatapoja digitaalisten toimintatapojen vakiintuessa järjestön valmennuksen ja johtamisen välineenä.

Ukrainan kriisillä on vaikutusta koko Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen toimintaan Euroopassa ja sen ulkopuolellakin. Ukrainassa ja sen naapurimaissa humanitaarinen avustustoiminta haastaa koko liikkeen yhteistoimintaa, humanitaarisen avustustoiminnan puolueettomuutta ja laajuutta. Yli viisi miljoonaa Ukrainasta paennutta on toivotettu tervetulleiksi eri puolilla Eurooppaa. Suomessa SPR:n piirit ovat toimineet Maahanmuuttoviraston kanssa yhteistyössä huolehtien osaltaan vastaanotto toiminnasta alueellaan. Samanaikaisesti vapaaehtoiset ovat nopeasti reagoineet uusien tulijoiden tarpeisiin eri puolilla Suomea.

Suomalaisen yhteiskunnan isot rakennemuutokset, kansalaisyhteiskunnan toiminnassa tapahtuvat muutokset sekä järjestöjen rahoituksessa odotettavat muutokset haastavat myös Punaisen Ristin toimintatapoja sekä rakenteita. Keskustelu järjestön ykseydestä, yhteisistä voimavaroista sekä niiden kohdistamisesta järjestön perustehtäviin on ollut säännöllisesti hallituksen ja piirien puheenjohtajien yhteisissä tapaamisissa.

Humanitaarisen avun tarve maailmalla on kasvanut ennätyskellisen suureksi – tällä yleiskokouskaudella humanitaarista apua tarvitsevien ihmisten määrä on arvioitu yli kaksinkertaistuneen.

Vapaaehtoistoiminnan edellytykset

Pandemiakriisi nosti esiin tarpeen kehittää vapaaehtoistoiminnan ohjaus- ja tukijärjestelmää. Erityisesti vapaaehtoisten vastaanotto, heidän saamansa tuki ja mahdollisuus kehittyä toiminnassaan on ollut hallituksen esityslistalla. Monet muutokset yhteiskunnassa antavat syyn uskoa, että Punaisen Ristin vapaaehtoistoiminnan ja tuen tarve kasvaa myös tulevilla yleiskokouskaudella.

Yleiskokouskaudella paikallisen toiminnan kehittäminen on nostanut esille järjestön rakenteiden uudistamisen tarpeen. Hallinnon keventäminen, piirien lähituki vapaaehtoisille ja osastoille sekä toimintamallien yhtenäistäminen mahdollistavat voimavarojen kohdentamisen entistä paremmin perustoimintaan. Järjestöihin kohdistuva tilivelvollisuuden ja vaikuttavuuden vaatimukset lisäävät vastuullisuuden ja yhteisten resurssien tehokkaan käytön vaatimuksia.

Vapaaehtoistoiminnassa on tapahtunut suuria muutoksia, joita luonnehtii ihmisten kiinnittyminen asioihin ja tekemiseen eikä rakenteisiin. OMA Punainen Risti on osoittautunut toimivaksi välineeksi rekrytoida uusia vapaaehtoisia ja löytää oikeaa osaamista kulloistakin tarvetta varten.

Hallitus hyväksyi uuden vapaaehtoistoiminnan linjauksen keväällä 2023. Linjauksen tavoitteena on saada Punaisen Ristin toimintaan erilaisia ihmisiä eri taustoille. Samalla linjaus rohkaisee avoimeen paikallistoimintaan ja osastojen väliseen yhteistyöhön. Järjestöjen työntekijöiden innostamisen, toiminnan mahdollistamisen ja valmentamisen taidot korostuvat.

Pandemia osittain nopeutti myös vapaaehtoistoiminnan digitalisaatiota. Erityisesti Nuorten Turvatalon piirissä on kehitetty ja saatu erinomaisia tuloksia digitaalisen vapaaehtoistoiminnan vahvistamisessa.

Varautuminen uusissa rakenteissa

Suomen Punaisen Ristin varautumisen ja valmiuden kannalta järjestön toiminnan sijoittuminen hyvinvointialueiden, palo- ja pelastustoiminnan alueiden sekä kuntien rakenteisiin on strateginen kysymys vapaaehtoistoiminnan kehittämisen sekä Punaisen Ristin viranomaisia avustavan roolin näkökulmasta. Suomen Punaisessa Ristissä kokonaisvalmiuden käsite korostaa koko järjestön ja kaikkien sen toimialojen tärkeyttä valmiuden vahvistamisessa. Kuluneella yleiskokouskaudella kokonaisvalmiutta on vahvistanut järjestötoiminnan ja Suomen Punaisen Ristin laitosten yhteinen varautuminen ja valmius. Myös hallituksen hyväksymä kansainvälisen avustustoiminnan linjaus korostaa Suomen Punaisen Ristin valmiutta tukea sisärjestöjen varautumista sekä järjestön oman kansainvälisen varautumisen vahvistamista. Erityisesti Ukrainan ja sen lähialueiden tarpeet on haastanut järjestön logistiikka- ja henkilöstövalmiutta.

Kuluneella kaudella on korostunut myös Suomen Punaisen Ristin koordinaattorooli perinteisesti Vapaaehtoisen pelastuspalvelun koordinaattorijärjestönä, mutta myös sosiaali- ja terveystieteiden ja järjestöjen yhteisen viestinnän alalla järjestön koordinaattorin kehittämistä on vaadittu.

Muuttunut toimintaympäristö on korostanut SPR:n oman paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen varautumisen kehittämistä, myös poikkeusoloissa. Yleiskokouskaudella korostui valmiussuunnittelu, laajamittaiseen maahantuloon varautuminen ja operaatioiden johtaminen.

Yksittäisistä varautumiseen ja valmiuteen liittyvistä kysymyksistä yleiskokouskaudella eniten keskustelua on ylläpitänyt Suomen Punaisen Ristin valmius turvapaikanhakijoiden vastaanotto-toiminnan järjestämiseen. Hallitus on pitänyt tärkeänä, että järjestöllä on tarvittaessa osaaminen ja verkostot vastata laajamittaisen maahantulon edellyttämään viranomaisten tukeen eri puolilla Suomea. Vastaanotto toiminnan kilpailuttaminen ja muuttuminen entistä selkeämmin liiketoiminnaksi vaikuttavat koko järjestön asemaan yleishyödyllisenä organisaationa ja lisää humanitaariseen toimintaan kohdistuvia riskejä. Hallitus on asiaa käsitellessään korostanut järjestön mahdollisuutta tehdä toimintaa jatkossakin omista lähtökohdistaan käsin ja periaatteistaan kiinni pitäen.

Ilmastokriisi on myös humanitaarinen kriisi ja edellyttää Punaiselta Ristiltä varautumista, toimintaa riskien vaikutusten vähentämiseksi kotimaassa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä omien toimintamallien tarkastelua hiilijalanjäljen pienentämiseksi niin, että olemme *hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä*. Hallitus hyväksyi Ilmastokestävyyden linjauksen vuonna 2022, tavoitteena saada kaikki järjestön toimijat ja toiminnat muuttamaan toimintatapojaan ja tukemaan ilmastokestäviä ratkaisuja.

Muuttunut toimintaympäristö korostaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitystä erityisesti paikallisella tasolla. Ennaltaehkäisy, ihmisten omien voimavarojen vahvistaminen ja osallisuuden kautta yhteisöön kuulumisen rohkaiseminen nostaa esille paikallisen toiminnan merkitystä. Yleiskokouskaudella yksittäisistä ohjelmista ruoka-apu ja sen tarve on kasvanut. Sen kautta olemme saaneet uusia vapaaehtoisia, tietoa yhteiskunnan huono-osaisuudesta ja uusista avun tarpeista.

Kansainvälinen avustustoiminta

Hallitus hyväksyi Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen avustustyön linjauksen marraskuussa 2021. Linjaus vahvistaa järjestön roolia vahvana humanitaarisena toimijana ja tukijana Punaisen Ristin kansainvälisen liikkeen piirissä.

Järjestön kansainvälisen avun rahoitus on pysynyt tasaisena. Vuonna 2022 keräysvarojen käyttö moninkertaistui Ukrainan operaation johdosta.

Suomen Punaisen Ristin kehitysyhteistyö kohdistuu katastrofiherkkiin ja hauraisiin valtioihin. Ohjelmat keskittyivät ilmastonmuutoksen aiheuttamiin riskeihin varautumiseen, seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien edistämiseen, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön välisen jatkumon vahvistamiseen sekä paikallisten Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten vahvistamiseen 14 partnerimaassa. Vaikuttamistyö ja asiantuntijuus kohdistuu erityisesti ilmastonmuutoksen, vammaisinklusion ja seksuaali- ja lisääntymisterveyden teemoissa.

Vuotta 2022 leimasi Ukrainan konfliktin kärjistyminen ja siihen liittyvä Punaisen Ristin liikkeen massiivinen avustusoperaatio. Suomen Punainen Risti teki historiansa suurimman keräystuloksen. Tähän mennessä on kerätty yli 40 M€. Vuoden 2022 aikana tuesta on käytetty Ukrainaan ja Ukrainan konfliktista kärsivien auttamiseksi noin 20 M€. Iso osa rahallisesta tuesta on kanavoitu käteisavustushjelmaan Ukrainassa.

Haasteina humanitaarisen avun toimittamiselle ovat avun perillepääsyn ongelmat, ja vaikeus saavuttaa heikoimmassa asemassa olevia mm. turvallisuustilanteen vuoksi. Ukrainan konflikti on myös nostanut uudessa mittakaavassa esille avustusjärjestöjäkin koskevan disinformaation sekä humanitaaristen periaatteiden merkityksen ja kansainvälisen humanitaarisesta oikeudesta kertomisen tärkeyden.

Vaikuttaminen

Pandemia on jättänyt pitkäaikaisen jäljen suomalaiseen yhteiskuntaan, joka näkyy yksinäisyyden lisääntymisenä kaikissa yhteiskunta- ja ikäryhmissä. Suomen Punaisen Ristin rooli yksinäisyyden asiantuntijana ja vaikuttajana on kasvanut merkittävästi yleiskokouskaudella. Vapaaehtoisten kokemukset, asiantuntijoiden osaaminen ja yhteistyö muiden asiantuntijoiden kanssa on kasvattanut järjestön vaikutusta yksinäisyyden torjunnassa ja yhteiskunnallisiin päätöksiin vaikuttamisessa.

SPR on vahvistanut vaikuttajarooliaan sekä kotimaan että kansainvälisissä teemoissa. Vaikuttaminen ei rajoitu lausuntoihin tai ulostuloihin, vaan myös kampanjoihin rasismia ja syrjintää vastaan ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi.

Kansainvälisissä kriiseissä Suomen Punainen Risti korostaa kasvavan avun tarvetta sekä pitää esillä avun tarvetta kriiseissä, jotka eivät saa näkyvyyttä.

Polarisaation vauhdittuminen ja myös humanitaariseen toimintaan kohdistuvat vaatimukset sekä odotukset lisäävät vaikuttamistoiminnan merkitystä. Koko Punaisen Ristin toiminnalle kotimaassa ja kansainvälisesti on oleellista, että sen rooli puolueettomana ja riippumattomana humanitaarisena toimijana säilyy ja sitä kunnioitetaan. Arvojen ja periaatteiden toteuttaminen kaikessa toiminnassa on järjestön toiminnan elinehto. Erityisesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tunnetuksi tekeminen ja merkityksen ymmärtäminen edellyttää viestintää, koulutusta ja valmennusta.

Digitalisaatio vaatii uuden oppimista

Digitalisaatio on yksi merkittävimmistä toimintaympäristömme vaikuttavista muutoksista. Suomen Punaisen Ristin digitalisaatiokehitys on ollut yleiskokouskauden aikana entistä järjestelmällisempää ja tavoitteellisempää. Kehitystä ohjaa digitalisaatiolinjaus. Korostamme kehittämisessä erityisesti käyttäjälähtöisyyttä ja tietosuojan ja -turvan merkitystä. Digitalisaation hyödyntäminen on vaatinut jatkuvaa oppimista ja kehitystyötä. Tulokset ovat näkyneet erityisesti uusien vapaaehtoisten mukaanpääsyn tehostumisensa. Digijärjestelmät tuottavat luotettavaa ja kattavampaa tietoa kuin aiemmin.

Talouden tasapainottaminen

Hallitus on painottanut linjauksissaan koko järjestön talouden tasapainottamista ja pitkäjänteisen talouden hoidon merkitystä. Järjestön taloudellinen tilanne on vakaa ja järjestö on käytännössä velaton. Alueellisesti taloudellinen tilanne vaihtelee ja alueellisen varainhankinnan toimintamahdollisuudet poikkeavat. Vastaanotto toiminnalla on suurin vaikutus taloudellisen tilanteen eroihin piirien välillä.

Piirien toimintamahdollisuuksien varmistaminen on koko järjestölle tärkeää ja siksi hallitus on hyväksynyt periaatepäätöksen järjestötuen määrästä seuraavalle yleiskokouskaudelle.

Hallitus on korostanut tarvetta investoida toimintaan ja toimintatapojen kehittämiseen, joilla lisätään toiminnan tehokkuutta, toiminnan vaikuttavuutta sekä talouden vahvistamista. Talouden yhteistä suunnittelua ja vahvistamista on käsitelty hallituksen koollekutsumissa piirien puheenjohtajien ja toimivan johdon yhteisissä tapaamisissa. Arvioimme taloudellinen toimintaympäristön vaikeutuvan alkavalla yleiskokouskaudella erityisesti yleisen kustannustaso kasvun vuoksi, mikä vain korostaa toimintatapojen kehittämisen tärkeyttä jatkossa.

Riskien hallinta

Hallitus on käsitellyt koko järjestön riskienhallintaa säännöllisesti kokouksissaan sekä yhteisissä kokouksissa piirien johdon kanssa. Järjestön tasoilla on tärkeää olla tietoisia toiminnan merkittävistä riskeistä. Suomen Punainen Risti on varautumis- ja valmiusjärjestö, jossa riskienhallinta on olennainen osa jokaisen yksikön johtamista, päätöksentekoa, sisäistä valvontaa ja raportointimenettelyjä. Riskienhallinnan toimenpiteet tukevat avustustoiminnan jatkuvuutta ja maineen ylläpitämistä sekä luottamuksen säilyttämistä toimintaympäristön muutoksissa. Riskienhallinta on myös Suomen Punaisen Ristin yhteiskunnallisen vastuun kantamista.

Laitokset muutoksessa

Hallitus on kautensa aikana kuullut säännöllisesti raportteja järjestön laitosten toiminnasta.

Nuorten turvatalojen auttamistyö ja vapaaehtoistoiminta jatkuivat keskeytyksettä läpi toimintalinjauskautta leimanneen koronapandemian. Koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne toi esille, miten alaikäisten nuorten, itsenäistyvien nuorten aikuisten ja perheiden yhdenvertaiseksi tukemiseksi tarvitaan monimuotoisia auttamisen keinoja ja ympäristöjä. Nuorten ohella heidän perheensä ja muut lähiyhteisönsä hyötyivät tuesta, jota on mahdollista saada fyysisesti ja digitaalisesti, mm. anonyymi chat-tuki nuorille, nuorten ja perheiden keskusteluapu fyysisesti ja digitaalisissa ympäristöissä, itsenäistyvien nuorten tuki paikallisesti ja valtakunnallisesti, nuorten osallisuuden tukeminen verkkokeskusteluihin. Toimintalinjauskauden aikana valmisteltiin Nuorten turvatalojen siirtymää hyvinvointialueille, mikä vahvisti tarvetta integroida fyysisiä ja verkkoauttamisen muotoja. Digitaaliset auttamisen muodot toivat uusia vapaaehtoisia mukaan toimintaamme, kun mukaan pääsi asuinpaikasta riippumatta. Turvatalotoimintaa toteutettiin kiinteässä yhteistyössä Punaisen Ristin kotimaan toiminnan ja kumppaniverkoston kanssa.

Veripalvelussa verivalmisteiden käytön vähenemiseen sopeutuminen, uusien verenluovuttajien rekrytointi ja varautuminen vaikeuteen saada terveydenhuollon henkilöstöä ovat Veripalvelun keskeisiä haasteita. Veripalvelu hyväksyi uuden strategian ”Elämää soluista”, jossa keskeiset painopisteet ovat uusiin hoitoihin tarvittavat palvelut, turvalliset valmisteet ja palvelut potilaiden hyväksi sekä laaja monipuolinen luovuttajakunta. Muutto uusiin tiloihin Vehkalaan onnistui häiriöttä ja antoi Veripalvelulle mahdollisuuden tarkastella ja tehostaa omia toiminnallisia prosessejaan. Suomen Punaisen Ristin kokonaisuudessa Veripalvelu on iso vapaaehtoistoimija 115 000 aktiivisella luovuttajallaan. Yleiskokouskaudella Veripalvelun oma varautuminen ja valmius ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa kasvoi merkittävästi.

Kontti-ketju vahvisti toimintaansa osana Punaisen Ristin valmiutta, varainhankintaa ja yhteiskuntavastuuta. Kansainvälinen vaateavun lajittelu ja käsittely siirtyi Kalkun logistiikkakeskuksesta Kontin vastuulle Malminkartanoon. Kontin asiakaskunta laajeni ja kestävä kehitys ja kierrätyksen lisääntyminen on tuonut Kontille uusia asiakkaita.

Kontti-ketju jatkoi myös tuettua työllistämistoimintaa. Kontin tuotosta yleiskokouskaudella siirrettiin Katastrofirahastoon 5 miljoonaa ja piireille jaettiin vuosittain järjestötukena 2.1. miljoonaa.

Kontti-ketju vahvisti myös rooliaan osana järjestön kokonaisvalmiutta ja yhteistyötä kriisien ja onnettomuuksien avun tarvisijoiden auttamiseksi.

Punainen Risti Ensiapu

Punainen Risti Ensiavun strategiset kulmakivet osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, tyytyväiset asiakkaat ja kumppanit, jatkuva kehittyminen sekä tiivis yhteistyö järjestön kanssa kehittyvät jatkuvasti. Koronapandemia vauhditti uusien toimintatapojen käyttöönottoa ja erityisesti verkkokoulutukset ja webinaarit vakiinnuttivat asemansa uusina koulutusmuotoina. Samanaikaisesti myös järjestelmäkehitykseen panostettiin vahvasti. Sertifioidun ensiapukoulutuksen on suorittanut vuoden 2020 alusta lähtien yli 250 000 kurssilaista. Yhdessä laajan kumppaniverkostonsa kanssa yritys on tärkeä osa suomalaista ensiapuvalmiutta.

Hallituksen työskentely

Yleiskokouksen valitsevat hallituksen jäsenet ovat puheenjohtaja Elli Aaltonen, varapuheenjohtajat Ann-Mari Audas-Willman, Laura Musta ja Harri Virta, jäsenet Outi Forsblom, Harri Jokiranta, Katja Kuusela, Marju Pihlajamaa, Jarno Rasinkangas ja Ruut Rissanen. Pääsihteeri Kristiina Kumpula on toiminut hallituksen esittelijänä.

Hallitus kokoontui yleiskokouskaudella 25 kertaa käsitellen 458 eri asiakohtaa.

Hallituksen päätösten valmistelu tapahtui valiokunnissa: talous- ja kehittämiss valiokunnassa, ilmastokestävyysvaliokunnassa, vapaaehtoistoiminnan valiokunnassa sekä valtakunnallisessa nuorisotoimikunnassa. Hallitus nimitti lisäksi ensiavun ja terveystoiminnan asiantuntijaryhmän.

Hallituksen talouden seurannan, riskienhallinnan, sisäisen valvonnan sekä tarkastustoiminnan tukena toimi tarkastusvaliokunta. Järjestötukityöryhmä tuki hallituksen päätöstä järjestötukimallin kehittämiseksi.

Hallitus hyväksyi 19.11. 2020 kolmivuotisen talous- ja toimintasuunnitelman vuosille 2021–2023 ja tarkensi sitä vuosittain toimintasuunnitelmalla ja talousarviolla. Hallituksen vuosikellon mukaisesti hallitus sai säännöllisesti raportin laitosten johtokunnilta sekä valiokunnista. Toimintalinjauksen toteutumisen seuranta tapahtuu sekä toimintasuunnitelman että toimintakertomusten kautta. Tämän lisäksi jokaisessa kokouksessa käsiteltiin järjestön talouden kehitystä, toimintalinjauksen strategisten alueiden tilannekatsaus sekä valiokuntien raportit.

Hallitus hyväksyi yleiskokouskaudella seuraavat linjaukset ja ohjeet:

- SPR:n hankintaohje 8.10.2021
- Keskustoimiston johtosääntö sekä siihen liittyvät hyväksymisvaltuudet syksyllä 2021
- SPR:n kansainvälisen avustustoiminnan linjaus 19.11.2021
- SPR:n henkilökunnan toimintatapaohje
- SPR:n Omistajaohjauksen linjaus 20.2.2022 sekä siihen liittyvät ohjaustavoitteet
- SPR:n sijoitussuunnitelma 28.2.2022
- SPR:n Brändilinjaus ja graafiset ohjeet 28.1.2022
- Poliittista ja siihen verrattavaa toimintaa koskeva linjausesitys valtuuston hyväksyttäväksi 18.11.2022
- SPR:n digitalisaatiolinjauksen päivitys 28.1.2022
- SPR:n ilmastokestävyyslinjaus 2.9.2022
- SPR:n vapaaehtoistoiminnan linjaus 20.1.2023